

ΕΠΙΣΗΜΗ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΚΟΓΚΡΕΣΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ
ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΑ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΚΥΚΚΟΥ

- **Του Δρος Χαραλάμπους Γ. Χοτζάκογλου**
Βυζαντινολόγου στο Μουσείον της Ιεράς Μονής Κύκκου

Είναι γνωστές οι πρωτοβουλίες που έχει αναπτύξει ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Κύκκου και Τηλλυρίας κ.κ. Νικηφόρος, σχετικά με το θέμα της καταστροφής της θρησκευτικής πολιτιστικής κληρονομιάς, όσο και της καταπάτησης της θρησκευτικής ελευθερίας στην κατεχόμενη βόρειο Κύπρο. Αυτές περιλαμβάνουν την πρώτη ολοκληρωμένη και επιστημονική καταγραφή και φωτογραφική αποτύπωση των θρησκευτικών μνημείων στα Κατεχόμενα, την έκδοση σχετικού

βιβλίου του Χ. Χοτζάκογλου, υπό τον τίτλο «**Τα θρησκευτικά μνημεία στην Τουρκοκρατούμενη Κύπρο, Όψεις και πράξεις μιας συνεχιζόμενης καταστροφής**», στα ελληνικά, αγγλικά, ιταλικά, και το οποίο τιμήθηκε από την Ακαδημία Αθηνών τον περασμένο Ιανουάριο, τη διοργάνωση διαλέξεων και φωτογραφικών εκθέσεων στο εξωτερικό και ιδίως στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο των Βρυξελλών, τη συμβολή σε δεκάδες δημοσιεύματα του ξένου και ελληνικού ημερήσιου και περιοδικού Τύπου, τη συστηματική ενημέρωση

των μαθητών της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και των στρατευμένων στην Εθνική Φρουρά και την ΕΛΔΥΚ (Ελληνική Δύναμη Κύπρου) με ειδικές εκθέσεις, ομιλίες και προγράμματα, την έκδοση σχετικών ενημερωτικών φυλλαδίων σε διάφορες γλώσσες, τον εντοπισμό στο εξωτερικό κλεμμένων εικόνων και την πρόκληση διαδικασιών για τη διεκδίκηση και τον επαναπατρισμό τους, καθώς επίσης την προώθηση του όλου θέματος τόσο σε διεθνή βήματα, όσο και με ξεναγήσεις στα κατεχόμενα σε ομάδες πολιτικών προσώπων που κατά καιρούς μεταβαίνουν στην Κύπρο σε συνεργασία και με τις Αρχές της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η έντονη αυτή δραστηριότητα, που δημιουργήθηκε συνέβαλε αποφασιστικά στην προώθηση του θέματος και στο Αμερικανικό Κογκρέσο, το οποίο με επίσημη επιστολή του Προέδρου της Επιτροπής για την Ασφάλεια και Συνεργασία στην Ευρώπη της 9ης Ιουλίου 2009 Γερουσιαστού Άλσι Χάστινγκς (Alcee Hastings) προσκάλεσε τον Δρα Χ. Χοτζάκογλου να μεταβεί στην Ουάσιγκτον ως ανεξάρτητος εμπειρογνώμων, βυζαντινολόγος και γνώστης του θέματος, και να ενημερώσει σε δημόσια ακρόαση την ως άνω Επιτροπή, αποτελούμενη από 20 Γερουσιαστές και Βουλευτές, καθώς και από τους Ειδικούς Συμβούλους των Υπουργείων Εξωτερικών, Εσωτερικών και Εμπορίου των ΗΠΑ. Ας σημειωθεί πως βοηθοί των ανωτέρω γερουσιαστών είχαν επισκεφθεί γύρω στο Πάσχα του 2009 την Κύπρο για συλλογή πληροφοριών επί του θέματος.

Εκτός του κ. Χοτζάκογλου είχαν προσκληθεί επίσης ο Γερμανός δρ. Κλάους Γκάλλας (Klaus Gallas), ανταποκριτής της εφημερίδας Ντι Τσάιτ (DIE ZEIT) και η δημοσιογράφος Μάικλ Τζάνσεν (Michael Jansen), οι οποίοι έχουν ασχοληθεί επισταμένως με ανταποκρίσεις τους για την καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι τρεις τους παρουσίασαν σε σύντομες ιστορικές αναδρομές το θέμα με φωτογραφικό υλικό, σχετική βιβλιογραφία και εποπτικά μέσα. Ακολούθησαν λεπτομερείς ερωτήσεις για περίπου δύο ώρες, η όλη διαδικασία κινηματογραφήθηκε και απομαγνητοσκοπήθηκε και έχει αναρτηθεί από την Επιτροπή Ελσίνκι του Κογκρέσου στη διαδικτυακή τους τοποθεσία. Στη Συνεδρία παρευρίσκειτο πολυάριθμη αντιπροσωπεία από την Τουρκική Πρεσβεία στις ΗΠΑ, το CNN TURK, την Πρεσβεία Κύπρου, Ελλάδος και Μ. Βρετανίας, αμερικανικοί τηλεοπτικοί σταθμοί και πλήθος Αμερικανών δημοσιογράφων και ερευ-

νητών από αμερικανικά ινστιτούτα. **Σημειωτέον ότι η μεγάλη κυκλοφορίας εφημερίδα Ουάσιγκτον Ποστ (WASHINGTON POST) είχε αφιερώσει ανταπόκριση επί του θέματος στην πρώτη της σελίδα, προκαλώντας θύελλα διαμαρτυριών υπό της Τουρκικής Πρεσβείας και τουρκικών οργανώσεων στις ΗΠΑ.**

Η παρουσίαση του δρα Χοτζάκογλου κινήθηκε βάσει της πεποίθησης περί αποσύνδεσης του θέματος από την ευρύτερη λύση του Κυπριακού, υπό την έννοια του ότι είμαστε αντιμέτωποι με θέμα καταστροφής πολιτιστικής και θρησκευτικής κληρονομιάς, για τη θεραπεία του οποίου το Αμερικανικό Κογκρέσο οφείλει να ασκήσει πίεση, άσχετα με την επιτυχή ή μη κατάληξη των νυν διενεργούμενων συνομιλιών σε επίπεδο ηγετών. Τονίσθηκε παράλληλα ότι πρόκειται για θέμα καταστροφής των μνημείων και κοιμητηρίων όλων των χριστιανικών δογμάτων (ρωμαιοκαθολικών, μαρωνιτικών, αρμενικών, προτεσταντικών), των υπολοίπων Ορθοδόξων Εκκλησιών (Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, Ι. Μ. Σινά), καθώς και του εβραϊκού κοιμητηρίου στο τουρκοκρατούμενο σήμερα Μαργκό.

Η Τουρκική Πρεσβεία αντέδρασε έντονα με φυλλάδιο, που διένειμε, υποκινούμενο από εκείνη, όπως φαίνεται, αμερικανικό Ινστιτούτο καθώς και σχετική έκδοση, υποστηρίζοντας σε γενικές γραμμές πως:

α) οι καταστροφές των μνημείων στη βόρειο Κύπρο δεν είναι τόσο εκτεταμένες, όσο παρουσιάστηκαν και οφείλονται κυρίως στη φθορά ένεκα του χρόνου και όχι σε εκούσιες πράξεις καταστροφής,

β) είναι άξιον απορίας γιατί θέτει κάποιος την Τουρκία στο εδώλιο, όταν υπάρχει το «ανεξάρτητο κράτος της Β. Κύπρου» για περαιτέρω διευκρινήσεις,

γ) οι Έλληνες της Κύπρου έχουν κάνει μεγάλες καταστροφές σε μουσουλμανικά μνημεία και κοιμητήρια, χωρίς να τα κατονομάζει,

δ) τα όποια θέματα για την καταστροφή μνημείων τα εξετάζει η μόνη αρμόδια πλέον Τεχνική Επιτροπή, που συστάθηκε από τους δύο ηγέτες και οιαδήποτε σκέψη του Κογκρέσου για δράση του θα αποτελούσε επέμβαση στα εσωτερικά της Κύπρου και «ναρκοθέτηση» του καλού κλίματος των συνομιλιών των δύο ηγετών και

ε) τη μεγαλύτερη αρχαιοκαπηλική δράση ανέπτυξε στην Κύπρο το ελληνικό στοιχείο, αναφερόμενο με δεκάδες δημοσιεύματα του κυπριακού Τύπου, ιδίως στην περίπτωση του πρώην Διευθυ-

ντού του Τμήματος Αρχαιοτήτων Βάσου Καραγιώργη, ο οποίος εξήγγε χιλιάδες κυπριακές αρχαιοτήτες στο εξωτερικό.

Στις αιτιάσεις αυτές επιδείξαμε πλούσιο φωτογραφικό υλικό και αναφερθήκαμε ονομαστικά σε αρκετές περιπτώσεις ναών, τους οποίους το κατοχικό καθεστώς κατεδάφισε εκούσια, με πρόσφατο παράδειγμα τον ναό της Αγίας Αικατερίνης στο Γεράνι. Στα περί «ανεξάρτητου κράτους της Β. Κύπρου» παρήψαμε στις αποφάσεις του ΟΗΕ. Στα περί καταστροφών μουσουλμανικών μνημείων τονίσθηκε ότι αυτές ήταν μεμονωμένες και σποραδικές, έλαβαν χώρα κυρίως μεταξύ 1955-1963 και υπογραμμίσθηκε με παράθεση και φωτογραφικού υλικού η συντήρηση και ανακαίνισή τους σήμερα από το Τμήμα Αρχαιοτήτων. Ως προς την Τεχνική Επιτροπή αναφέρθηκε ότι το Κογκρέσο θα μπορούσε να δράσει συμπληρωματικά προς αυτήν, σημειώνοντας, παράλληλα, πως μετά από πολύμηνη σύστασή της, δεν έχει σταθεί δυνατόν να συντηρηθεί στα πλαίσια της λειτουργίας της ούτε ένα μνημείο, ούτε ένα κοιμητήριο. Τουναντίον κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της κατεδαφίσθηκε εκουσίως και πλήρως η Αγία Αικατερίνη στο κατεχόμενο Γεράνι και συνεχίζει η κατάρρευση πολλών άλλων ναών (προσφάτως κατέπεσε ο ναός της Παναγίας Μελανδρύννας στην Καλογραία, του Προφήτου Ηλιού στη Φυλλιά, του Αγίου Μάμαντος στο Πέργαμος). Τέλος, ως προς την περίπτωση της αρχαιοκαπηλικής δράσης υπογραμμίσθηκε η περίπτωση του Τούρκου αρχαιοκάπηλου Αϊντίν Ντικμέν, του οποίου η ενέργεια καταδικάσθηκε και από δικαστήριο των ΗΠΑ και παραμένει υπόδικος στη Γερμανική Δικαιοσύνη. Η όλη ακρόαση βρήκε μεγάλη ανταπόκριση στις αμερικανικές τηλεοράσεις και τον ημερήσιο Τύπο με εκτενείς αναφορές.

Την επομένη ημέρα (22/7) ακολούθησε δεύτερη ακρόαση στην Επιτροπή Θρησκευτικής Ελευθερίας του Κογκρέσου, όπου παρουσιάσθηκε το θέμα της καταπάτησης των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κατεχόμενη Βόρειο Κύπρο και της θρησκευτικής ελευθερίας των μη Μουσουλμάνων. Τονίσθηκε επίσης η ανέγερση νέων οθωμανικών τεμενών με χρηματοδότηση της Σαουδαραβικής Οργάνωσης «Ραπίντα», καθώς και η σύσταση και χρηματοδότηση εκπαιδευτικών σεμιναρίων στα Κατεχόμενα για τον μουσουλμανικό

κλήρο. Ιδιαίτερη αναφορά έγινε στην κατά κανόνα απαγόρευση τέλεσης μυστηρίων στα Κατεχόμενα για τους χριστιανούς επισκόπους, στην αντισυνταγματική υπαγωγή των χριστιανικών εκκλησιών στο Εβκάφ, στην απαγόρευση ελεύθερων ιεροπραξιών και χειροτονιών, στην ισοπέδωση κοιμητηρίων, στην απαγόρευση επισκευής των υφισταμένων, στην απαγόρευση διαχείρισης εκκλησιαστικής περιουσίας και απρόσκοπτης πρόσβασης σε μνημεία που βρίσκονται σε στρατιωτικές ζώνες ή έχουν μετατραπεί σε οθωμανικά τεμένη ή τους έχει αποδοθεί από το κατοχικό καθεστώς άλλη χρήση, προσβάλλουσα το θρησκευτικό αίσθημα. Καυτηριάσθηκε επίσης η Ετήσια Έκθεση της Πρεσβείας των ΗΠΑ στη Λευκωσία, η οποία στο θέμα των θρησκευτικών ελευθεριών στα Κατεχόμενα για το 2008 έγραφε πως «το περιβάλλον διαχωρισμού των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο επέφερε **μερικούς** περιορισμούς στη θρησκευτική ελευθερία, ιδίως για τους Ελληνοκυπρίους, Αρμενίους και Μαρωνίτες!» (υπογράμμιση δική μας).

Την τρίτη ημέρα (23/7) ακολούθησε δημόσια παρουσίαση στο σημαίνον αμερικανικό Ινστιτούτο (Hudson Institute), την οποία συντόνιζε ο πρώην πρέσβυς των ΗΠΑ (2002-2005) στη Λευκωσία Ντόναλντ Μπάντλερ (Donald Bandler). Η όλη τριήμερη δραστηριότητα προκάλεσε πολλαπλές αντιδράσεις της Τουρκικής Πρεσβείας στις ΗΠΑ και Τουρκικών οργανώσεων, προκλήθηκαν διαμαρτυρίες με πανώ και μεγάφωνα έξω από το Ινστιτούτο, ενώ, κατά δήλωσίν της, η διευθύντρια του Ινστιτούτου Χάτσον δέχθηκε και απειλές με ζητούμενο τη ματαίωση της παρουσίας.

Μετά από την όλη αυτή διαδικασία και λαμβάνοντας υπόψιν την όλη πληροφόρηση που κατατέθηκε, καθώς και το μαρτυρικό υλικό, το Αμερικανικό Κογκρέσο προχώρησε στην επίσημη δημοσίευση 46σελιδης επίσημης έκθεσης, εκπονηθείσας από τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου, στην οποία παρουσιάζεται η κατάσταση στα Κατεχόμενα, όπως πραγματικά είναι, χωρίς ωραιοποιήσεις και με σκληρό, πλην αληθή λόγο, αναδεικνύοντας τις ευθύνες της Τουρκίας. Η έκθεση αυτή, η οποία στηρίζει βάσει μαρτυριών και βιβλιογραφίας κάθε θέση της με ιδιαίτερη αναφορά στις πληροφορίες, που προέκυψαν από τη δραστηριότητα του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου, αποτελεί πλέον επίσημη έκθεση του Αμερικανικού Κογκρέσου και της Κυβέρνησης των ΗΠΑ σχετικά με το θέμα της καταστροφής της

Το Κογκρέσο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής

Θρησκευτικής κληρονομιάς στα Κατεχόμενα.

Η σχετική Επιτροπή ζήτησε να ενημερώνεται εγγράφως μέσω του Μουσείου της Ι. Μ. Κύκκου για κάθε νέα καταστροφή, που τυχόν συντελείται, ώστε να ενημερώνει τα μέλη της.

Παρομοίως, αναμένεται να προβεί σε σχετικές κινήσεις και εκπόνηση έκθεσης και η Επιτροπή για την Προστασία Θρησκευτικών Ελευθεριών, η οποία επίσης ζήτησε να ενημερώνεται από το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου για κάθε περίπτωση, όπου το κατοχικό καθεστώς απαγορεύει σε επίσκοπο ή εν γένει σε ιερωμένο την τέλεση μυστηρίων ή παρακωλύει τα θρησκευτικά του καθήκοντα ή με οιονδήποτε τρόπο παραβιάζεται η θρησκευτική ελευθερία.

Το Μουσείο της Ιεράς Μονής Κύκκου απέστειλε αντίγραφο της έκθεσης του αμερικανικού Κογκρέσου σε όλους του βουλευτές και ευρωβουλευτές της Κύπρου, καθώς και σε ξένες Πρεσβείες στη Μεγαλόνησο, ώστε να ενημερωθούν οι αρμόδιοι και να αξιοποιήσουν και εκείνοι από τη δική τους πλευρά την έκθεση αυτή, η οποία θεωρείται μεγάλη διπλωματική επιτυχία της Κύπρου. Θα αποτελούσε παράλειψη, αν δεν αναφερόμαστε στην άριστη συνεργασία που υπήρξε με το Υπουργείο Εξωτερικών και ιδίως με τον Πρόσβυ της Κύπρου στις ΗΠΑ κ. Ανδρέα Κακούρη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να βρουν ολόκληρο το κείμενο της έκθεσης του Αμερικανικού Κο-

γκρέσου, τα Πρακτικά της ακρόασης, τα σχετικά δημοσιεύματα του αμερικανικού Τύπου, τα σχετικά βίντεο και ανταποκρίσεις των ΜΜΕ στις ιστοσελίδες, που σημειώνονται παρακάτω:

Ηλεκτρονική μορφή της Έκθεσης του Κογκρέσου των ΗΠΑ

<http://www.cyprusembassy.net/home/uploads/pdf/Miscellaneous/Destruction%20of%20Cultural%20Property%20in%20the%20Northern%20Part%20of%20Cyprus%20and%20Violations%20of%20International%20Law%20.pdf>

Απομαγνητοφωνημένα Πρακτικά της συνεδρίας της Επιτροπής του Κογκρέσου των ΗΠΑ:

http://www.csce.gov/index.cfm?FuseAction=ContentRecords.ViewTranscript&ContentRecord_id=457&ContentType=H,B&ContentRecordType=B&CFID=18849146&CFTOKEN=53

Δημοσιεύματα ξενόγλωσσων ημερήσιων εντύπων επί του θέματος:

<http://www.reuters.com/article/pressRelease/idUS204973+21-Jul-2009+PRN20090721>

<http://www.washingtontimes.com/news/2009/jul/21/report-warns-about-heavy-loss-of-religious-artifact/print/>
http://article.wn.com/view/2009/07/21/Helsinki_Commission_Holds_Briefing_on_Destruction_of_Cyprus_h/

<http://www.hri.org/news/cyprus/cna/2009/09-07-22.cna.html>

<http://travel.pressreleasewatch.com/helsinki-commission-holds-briefing-on-destruction-of-cyprus-cultural-heritage-50314/>

<http://www.cyprusweekly.com.cy/main/92,1,283,0,1971.aspx>

http://www.greekamericannewsagency.com/gana/index.php?option=com_content&task=view&id=5868&Itemid=83